

תמצית הש"ס

זבחים נ"א – פ"א

לפרטים - 0527692282

שהוא חובה. ואמנם אינו לעיכובא, דכתיב "וכלה מכפר את הקודש". ולר"ע אפשר ללמוד בק"ו שאם קרבן שדמו אינו נכנס לפני ולפנים לא לחובה וגם לא למצוה טעון שפיכת שיריים ליסוד, כ"ש שמי שדמו נכנס לפני ולפנים חובה שהוא טעון שפיכת שיריים ליסוד.

שפיכת שיריים ליסוד בפר כהן משיח - פר כהן משיח טעון שפיכת שיריים ליסוד, ק"ו משעיר נשיא, דאם קרבן שאין דמו נכנס לפניו טעון יסוד, כ"ש קרבן שיש חובה להכניס את דמו לפניו שיהא טעון יסוד. אמנם זה אינו מעכב, דכתיב "ואת כל דם הפר ישפוך" שינה הכתוב משאר עבודות דכתיב בהם ולקח והזה וכדו', לומר שאינו מעכב.

נ"ב: חטאת שדמה ניתן למטה אינה נאכלת, דכתיב "הכהן המחטא אותה". ופסוק זה נצרך כדי שלא נאמר שכמו שקרבן שטעון מתן ארבע, מועילה בדיעבד מתנה אחת, ה"ה הניתנים למעלה שנתנם למטה מהני בדיעבד. ואין ללמוד ממה שדמים הניתנים למטה שנתנם למעלה לא כיפר, ד"ל שרק שם לא כיפר כיון שאין סופם למעלה, משא"כ הניתנים למעלה ששייריהם ניתנים למטה. ואין להוכיח מדמים הניתנים בפנים ששייריהם ניתנים בחוץ ואם נתנם בתחילה בחוץ לא כיפר, דשאני התם שאין מזבח הפנימי ממרקם אלא טעונים עוד עבודה.

רמי בר חמא רוצה לפרש שמה שלא סיים כשנתן בפנים, משום דס"ל ששיריים מעכבים, ורבא דוחה דא"כ נלמד ק"ו שאם הפנימיים ששייריהם חובה בחוץ, אם נתן בתחילה בחוץ לא כיפר, כ"ש שהניתנים למעלה שאין שייריהם חובה למטה, שאם נתן בתחילה למטה לא כיפר. ולכן רבא מפרש שהכונה שאין מזבח הפנימי ממרקם אלא הפרוכת, וכיון שטעונים ב' עבודות בפנים חמירי.

מתנות פר ושעיר של יוה"כ - כתיב "וכלה מכפר", לר"ע לומדים מזה שאם כיפר כילה, ולר"י לומדים מזה שאם כילה כיפר ואם לא כילה והיינו שחיסר אחת מכל המתנות לא עשה ולא כלום. ונחלקו ריו"ח ורבי יהושע בן לוי אם נחלקו במשמעות דורשין בלבד ולכו"ע שיריים אינם מעכבים, או שנחלקו אם השיריים מעכבים.

לדברי הסובר ששיריים מעכבים אם נשפך הדם מביא פר אחר ומתחיל בפנים.

דיני חטאת

נ"ג. שחיטה קבלה זריקה ואכילה - חטאות יחיד, וכן חטאות הציבור והיינו שעירי ר"ח ומועדים, שחיטתם בצפון, וקבלת הדם בכלי שרת בצפון, וזריקת הדם היא ד' מתנות על ד' קרנות, והיינו שעולה בכבש כיון שהדם ניתן למעלה על הקרנות ובאצבע, ולא בזריקה כשאר דמים התחתונים, ונכנס לסובב ונותן על קרן דרומית מזרחית,

נ"א. דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בגז"ש בק"ו ובנין אב. הגמ' רוצה להוכיח שחוזר ומלמד בבנין אב, ממה שמצינו שמה שדם שלן כשר שאם עלה לא יד, לומדים ממה שאימורים שלנו כשרים, ואימורים לומדים מהבשר. (ויצא כשר האיל וכשר בבמה, וטמא כשר הואיל והותר בעבודת ציבור, וחוי' לזמנו כשר הואיל ומרצה לפיגולו, וחוי' למקומו כשר הואיל והוקש לחוי' לזמנו, ופסולים שקבלו או זרקו כשר בכהנים הראויים לעבודת ציבור), והגמ' שואלת איך דנים דבר שלא נעשה בהכשר מדבר שנעשה בהכשר, ובהכרח שלומדים מ"זאת תורת העולה", והג"ל היא אסמכתא בעלמא.

שפיכת שיריים ליסוד

שיירי דם פר ושעיר של יוה"כ היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, דכתיב "אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד" והיינו היסוד שפוגש ראשונה.

כתיב ג' פעמים "אל יסוד מזבח העולה", ולומדים מזה: א' שלא ישפוך ליסוד המזבח הפנימי, (דלא מיבעי לגופיה דנימא שכ"ש שכשר במזבח הפנימי, דמ"אשר פתח אהל מועד" נפקא). ב' שאין יסוד למזבח הפנימי. ג' שמה שקרב במזבח החיצון טעון שפיכת שיריים ליסוד.

נ"א: ולא בא ללמד שיתן את השיריים על המזבח החיצון, דלא נימא שצריך לתת שיריים במזבח שלא זרק עליו את הדם, שהרי אין יסוד למזבח הפנימי.

נ"ב. ולא בא ללמד שלמזבחה של עולה היא יסוד שיתן מתנות העולה כנגד היסוד, ולא בקרן מזרחית דרומית שאין לה יסוד, והא דכתיב "אל יסוד מזבח העולה" היינו שיתן את הדם על גגו של היסוד ולא בזקיפה על האמה התחתונה שהיא היסוד, דדבר זה לומדים כבר בק"ו, דאם שיריים של חטאת טעונים גג יסוד (לרבי ישמעאל אע"פ שאינם מכפרים, ולר"ע גם אינם באים לכפרה), כ"ש שהזריקה המכפרת טעונה גג יסוד.

לרב אדא בר אבהו הנ"מ במחלוקת רבי ישמעאל ור"ע היא **אם שיריים מעכבים** שמה שאמר ר"ע שאינם באים לכפרה היינו שאין ההזאות תלויות בהם. ולרב פפא לכו"ע שיריים לא מעכבים בחטאות ואפי' פנימיות, ונחלקו **אם מצוי חטאת העוף מעכב** שזה שירי ההזאה, ואמנם יש תנא אחר שסובר בדעת רבי ישמעאל שמצוי אינו מעכב.

שפיכת שיריים ליסוד בפר יום הכיפורים - לרבי לומדים דין זה מדכתיב "ואת כל דם הפר ישפוך". ולרבי ישמעאל לומדים דין זה מק"ו, דאם קרבן שאין חובה להכניס דמו לפניו כגון פר כהן משיח שאין מצוה לחטוא ולהביא חטאת טעון שפיכת שיריים ליסוד, ק"ו קרבן

נ"ד. עולת העוף – היה מולק את ראשה ממול ערפה, ומבדיל את ב' הסימנים, וממצה את דמה על קיר המזבח. וכיון שלא היה שם יסוד, ואין לומר שהדם היה נופל על הקרקע, צ"ל שהאוויר היה של בנימין ורק הקרקע היתה של יהודה והיה למעלה מג' בליטה קטנה לקבל בה את דם עולת העוף.

היסוד בצד מזרח ודרום

רב סובר שלא היה כלל יסוד בקרן מזרחית דרומית, דהא דכתיב "בנימין זאב יטרף" מתרגם באחסנתיה יתבני מדבחה.

ללוי לא היה יסוד בדמים והיינו שלא היו נותנים דם בחלקו של יהודה, אבל היה יסוד גם שם, ולדבריו התרגום הוא באחסנתיה יתבני מקדשא, והיינו מקום המקודש לדמים.

הגמ' מביאה ברייתא שמבואר בה שהיסוד היה בצד צפון ומערב, ובדרום ובמזרח היתה אמה אחת. והגמ' אומרת שללוי צ"ל שאמה אחת מתוכם היה כשר לשיירי הדם, אבל באמת היה יסוד מסביב לכל המזבח.

הגמ' מביאה ברייתא שמבואר בה שהמזבח היה ל"ב אמה על ל"ב אמה, והגמ' אומרת שלרב צ"ל דהיינו בצדדים שהיה יסוד, ולא בכל הצדדים. והא דאיתא בגמ' שהכבש היה מעל היסוד, היינו מעל מקום היסוד.

והא דתניא שבנית המזבח במקום היסוד היתה ע"י מלבן של ל"ב על ל"ב וגובהו אמה, והיו מביאים חלוקי אבנים לחים גדולות או קטנות, ומביאים סיד וקוניא וזפת וממחים ושופכים, ומבואר שהיה יסוד בכל הצדדים, דאין לומר שחתכו אח"כ, שהרי בעיני אבנים שלימות, לרב צ"ל שבמזרח ובדרום היו מניחים חתיכת עץ, וכמו שהיו עושים באבני הקרנות שהיו חלולות. (ומעל האמה התחתונה היו מניחים מלבן ל' על ל' בגובה חמש אמות, ומביא חלוקי אבנים וכו', וזהו הסובב, ומעל זה היו מניחים מלבן כ"ח על כ"ח בגובה שלש אמות, ומביא חלוקי אבנים וכו', וזהו מקום המערכה, ולמעלה היה מניח מלבן אמה על אמה ומביא חלוקי אבנים וכו', וכן היה עושה בכל קרן וקרן).

נ"ד: מקום המקדש – בכל נחלות השבטים כתיב וירד והגבול וכו', ואצל בנימין כתיב רק ועלה הגבול, משמע שיבנו במקום הגבוה ביותר שהוא עין עיטם, ומאיירך כתיב "ובין כתפיו שכן" ולכן בנוהו בירושלים, ואב"א משום דגמירי שהסנהדרים יהיו בחלקו של יהודה והשכינה סמוכה בחלקו של בנימין. והא דכתיב "וילך דוד ושמואל וישבו בנזירות ברמה" היינו שהיו יושבים ברמה ועוסקים בבנית נזיר של עולם, עד שמצאו את מקום המקדש וכו"ל. וכן כתיב "זכור ד' לדוד וכו' עד אמצא מקום וכו', הנה שמענוה באפרתה (בספר יהושע שהוא משבט אפרים) מצאנוה בשדה יער" (בנימין דכתיב ביה "בנימין זאב יטרף"), ועל דבר זה נתקא דואג בדוד.

דיני זבחי שלמי ציבור ואשמות

אשמות היינו אשם גזילות, אשם מעילות, אשם שפחה חרופה, אשם נזיר, אשם מצורע, אשם תלוי.

נ"ה. שחיתתם בצפון, וקבלת דמם בכלי שרת בצפון. בברייתא איתא שלומדים שלמי ציבור מדכתיב "ועשיתם שעיר עיזים לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים". ור"ב שואל שהרי חטאת עצמה נלמדת מעולה, ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש. ולכן אומר ר"ב שלומדים מדכתיב "על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם", ששלמי ציבור הם קדשי קדשים ונפסלים בטבול יום וביוצא, ומקומם בצפון כמו עולה, ומההיקש לחטאת לומדים

מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, ונותן את שיירי הדם על היסוד הדרומי. ונאכלים לפניו מן הקלעים בחצי, לזכרי כהונה, בכל מאכל ולא דווקא צלי, ליום ולילה עד חצות.

צורת נתינת הדם – לר"ש היה נותן את הדם בגופה של קרן ואמה על אמה ברום אמה שבראש המזבח זוהי קרן, ורק בעולת העוף היה נותן מחוט הסיקרא ולמעלה, ולר"ב גם חטאת בהמה יכול לתת מחוט הסיקרא ולמעלה, (דכתיב "וההר"א ארבע אמות ומהאריאל ולמעלה" והיינו שרשות הקרנות הוא ד' אמות והיינו עד חוט הסיקרא). ולשיטתו היה טובל בדם שבמזרק את אצבע המיזומנת שביד ימין והיינו האצבע הסמוכה לאגודל, ומושך את הדם מהאצבע ע"י האגודל והאצבע הקטנה כדי שכל הדם יפול למזבח, ויורד על חודה של קרן עד שנגמר הדם באצבע, וכן היה עושה בכל קרן וקרן. ונחלקו בדעתו ריו"ח ור"ב אלעזר אם בדיעבד מועיל אם נתן על האמה הסמוכה לקרן באחד הצדדים, או לא.

חוט הסיקרא – חטו של סיקרא היה מקיף את המזבח כחגורה, כדי להבדיל בין דמים העליונית לדמים התחתונים, דכתיב "והיתה הרשת עד חצי המזבח".

מקום שפרכת שיירי דם החטאת

לת"ק אע"פ ששיירי דם חטאות הפנימיות היה ניתן על יסוד מערבי, מ"מ הא דכתיב בחטאת החיצונה "אל יסוד המזבח" היינו יסוד דרומי, שכמו שביציאתו מן ההיכל היה נותן את השיירים בסמוך לו, כך כשהיה יורד מן הכבש היה נותן את השיירים בסמוך לו.

לר"ב ישמעאל גם בחטאות החיצונות היה נותן את השיירים על היסוד המערבי, דילמד סתום חיצונות מן המפורש פנימיות.

לרשב"י גם חטאות הפנימיות היה נותן על היסוד הדרומי, דס"ל שכל המזבח היה בצפון וכשהיה יוצא מן הפתח היה רואה לפניו את היסוד הדרומי, וי"א דס"ל שכל הפתח היה בדרום המזבח, ואין חילוק בין הלישונות.

דיני עולה

נ"ג: העולה היא קודש קדשים ונפסלת ביוצא ובטבול יום ובמחוסר כיפורים ומועלים בה, ושחיתתה בצפון, וקבלת דמה בכלי שרת בצפון, וטעונה הפשט וניתוח, וכולה כליל לאישים.

נתינת המתנות של העולה

במתני' איתא שהיה נותן שתי מתנות שהם ארבע בקרן מזרחית צפונית ובקרן מערבית דרומית.

שיטת רב שכל מתנה היה נותן ברוח אחת וחוזר ונותן ברוח השנייה. וכשיטת ר"ב ישמעאל בברייתא, ואיתא התם שלומדים דין זה מדכתיב "סביב" גם בחטאת המילואים, ושם היה מפסיק בד' מתנות, ממילא ה"ה הכא. ואף ששם נתנו ד' מתנות על ד' קרנות, הכא הרי בעולה נותן את המתנות מעל היסוד, ואין יסוד לקרן מזרחית דרומית, מפני שחלק זה היה בחלקו של יהודה ולא בחלקו של בנימין, דרצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין, (והיה בנימין מצטער בכל יום לנוטלה, ולכן זכה בנימין ונעשה אושפזיכן לשכינה).

לשיטת שמואל היה נותן ב' מתנות כל מתנה כמין גמא שזרק לפניה והדם מתפשט לשתי רוחות הפניה, וכן איתא בברייתא בשיטת ת"ק, ואיתא התם דכתיב "סביב" וכתוב "וזרקו", ומזה יודעים שכך צורת הזריקה.

את הצדדים, ואחורי בית הכפורת לול כמין חלון קטן היה אחורי בית הכפורת והיה מתירו.

נ"ז. גבולות העזרה - לשמואל אין חייבים על כניסה בטומאה אלא אם נכנסו לתוך חלל העזרה, שאורכו קפ"ז ורוחבו קל"ה, (ושם כהנים אוכלים קדשי קדשים ושוחטים קדשים קלים), והחלונות ועובי החומה כלפנים. והלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש, לא היה תוכם קודש לענין טומאה אלא מדרבנן, ולא היו שוחטים שם קדשים קלים ואפי' כנגד הפתח, משום דלא קדיש, אמנם לענין אכילת קדשי קדשים ושיירי מנחה היה תוכם קודש, דכתיב "במקום קודש בחצר אהל מועד יאכלוה" התורה ריבתה חצרות הרבה לאכילה, ואפי' במקום שאינו כנגד הפתח אפשר לאכול, (ורק באיל המילואים היה דין לאוכלו בפתח אהל מועד).

דמ נפסל בשקיעת החמה דכתיב "ביום הקריבו את זבחו יאכל", ביום שאתה זובח אתה מקריב, ביום שאי אתה זובח אי אתה מקריב.

נ"ח: דין אור ליום השלישי בשלמים

שלמים אינם נאכלים אור ליום השלישי, דאף שזבחים הנאכלים ליום אחד נאכלים בלילה שאחריהם, בשלמים הא כתיב "והנותר עד יום השלישי" בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי, ומ"מ אינו נשרף עד הבוקר, אף שזבחים הנאכלים ליום אחד תיכף לאכילה שריפה, דכתיב "ביום השלישי באש ישרף" ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה.

המחשב בשלמים לאוכלם אור ליום השלישי, לחזקיהו הקרבן כשר שהרי בזמן זה עדיין לא יצא דינם לשריפה עד הבוקר, ולריו"ח הקרבן פסול שהרי בזמן זה אינו ראוי לאכילה. וכן נחלקו באוכל שלמים אור ליום השלישי לחזקיהו פטור ולריו"ח חייב, והטעם כנ"ל. ובברייתא מבוואר כדברי ריו"ח ששלמים מחשבים בבשרם משתשקע החמה של שתי ימים, (ובאימוריהם משיעלה עמוד השחר של היום הראשון, ובדמם משתשקע החמה. וקדשים הנאכלים ליום אחד מחשבים בבשרם ובאימוריהם משיעלה עמוד השחר, ובדמם משתשקע החמה).

דיני בכור מעשר בהמה ופסח

הם קדשים קלים.

שחיטתם בכל מקום בעזרה.

זריקה - דמם טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד. והיינו כריה"ג שלומד מדכתיב "חלבם" ו"דמם" שבכור מעשר ופסח טעונים מתן דמים ואימורים לגבי מזבח. והא דבעינן יסוד ילפינן זריקה זריקה מעולה, ובעולה כתיב "אל יסוד מזבח העולה", והא דלא בעינן שתי מתנות שהם ארבע כעולה, משום דעולה וחטאת הוו ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים, ולמ"ד מלמדים הוי אשם שלשה, וג' כתובים לכ"ע אין מלמדים.

אכילה - הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם, ונאכלים בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד. ר"ט למד זמן אכילת בכור משלמים, שהרי שניהם קדשים קלים, ושאל ריה"ג שנלמד מחטאת ואשם שהם מתנה לכהן ונאכלים ליום ולילה, וענה לו ר"ט שחטאת ואשם באים על חטא, משא"כ בכור ושלמים, ושאלו ריה"ג שחטאת ואשם ובכור הם מתנה לכהן ואינם באים בנדר ונדבה, משא"כ שלמים. ר"ע למד מדכתיב "ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין", הוקש בכור לשלמים לומר שנאכל לשני ימים ולילה, ושאלו ריה"ג שנלמד מחזה ושוק של תודה שנאכלת ליום ולילה, ואמר ר"ע שאפשר ללמוד מ"לך יהיה" הוסיף הכתוב

ששלמי צבור נאכלים לזכרי כהונה כחטאת. (ואמנם איל נזיר אע"ג הוקש לחטאת אין ללמוד שנאכל לזכרי כהונה, שהרי כתוב "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל", דמשמע שאת שאר האיל אוכלים הבעלים. ואמנם קשה שאת הזרוע יאכלו רק זכרי כהונה, ואב"א כיון שהזרוע נקראת קדשים ולא קדשי קדשים אין ללמודה מחטאת. ולא הוקש איל נזיר לחטאת אלא לומר שאם הנזיר גילה על אחד מג' קרבנותיו יצא יד"ח תגלחת).
נותן מן הדם ב' מתנות שהם ארבע, ונאכלים לפני מן הקלעים, לכהנים זכרים, בכל צורת מאכל, ליום ולילה עד חצות.

תודה ואיל נזיר ושלמים

הם קדשים קלים ואין בהם מעילה.

שחיטתם בכל מקום בעזרה, ודמם טעון ב' מתנות שהם ארבע.

נאכלים בכל העיר, לכל אדם, בכל צורת מאכל.

זמן אכילתם - תודה ואיל נזיר נאכלים ליום ולילה עד חצות, ושלמים לשני ימים ולילה אחד.

דין המזרם מהם חזה ושוק וד' חלות מן התודה, וחזה ושוק זרוע בשלה וחלת מצה וריק מאל נזיר, וחזה ושוק מן השלמים, כמו הקרבן עצמו, אלא שהמזרם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם.

מקור הדין שהם נאכלים בכל העיר - כתיב "ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור", ולמד רבי נחמיה מדלא כתיב במקום קודש שהכונה למקום שהוא טמא בטומאת זב וטהור מטומאת מצורע, והיינו מחנה ישראל, שהמצורע משתלה חוץ לג' מתנות, ובכנס למחנה ישראל. והא דלא אמרינן שהכונה למחנה לוייה שהוא טמא מטומאת מת וטהור מטומאת זב, משום דכתיב לגבי המחנה "ואכלתם אותה במקום קדוש" והיינו במחנה לוייה, וא"כ מקום טהור היינו מחנה ישראל. (ואין לומר שמ"אותה" היינו לומדים שמותר לאכול מחוץ למחנה ישראל, ומ"מקום טהור" לומדים שרק במחנה ישראל מותר, משום דא"כ נלמד להכניסה למחנה לוייה, ועוד דליכא למימר שמותר לאכול חוץ למחנה ישראל, דהא כתיב "לא תוכל לאכול בשעריך").

נ"ה: מקור הדין ששחיטת קדשים קלים בכל מקום בעזרה

כתיב "ושחטו פתח אהל מועד", וכתיב ב' פעמים "ושחט אותו לפני אהל מועד", מזה אנו לומדים להכשיר את כל הרוחות בקדשים קלים. לת"ק חד קרא לדין "פתח" אהל מועד שיהיה פתוח, (ולאפוקי לפני שנפתחו הדלתות או קודם שהעמידו את משכן או אחר שפירקוהו), וחד קרא להכשיר צדדים, וחד קרא לפסול צידי צדדים כגון לשכות, וצפון לא איצטרין קרא, דאם קדשי קדשים שפסולים בשאר צדדים כשרים בצפון, כ"ש קדשים קלים שהוכשרו בשאר צדדים שהם כשרים בצפון. ולר"א חד קרא לדין פתח אהל מועד, וחד להכשיר צפון (דאם קדשי קדשים לא הוכשרו ברוחות שהוכשרו לקדשי קדשים), וחד להכשיר צדדים, ולפסול צידי צדדים לא בעי קרא.

מה נקרא פתוח - מוגף כנעול דמי. וילון דינו כפתוח. והגמ' מסתפקת מה הדין בגובהה אם היה מפסיק איזה דבר המונח גבוה והפתח פתוח.

שני פשפשים פתחים קטנים היו בבית החליפות והיה גובהם ח' אמות, (שאף שהפתחים היו בגובה כ' אמה וברוחב עשרה, פשפשים שאני שלא היו לכניסה וציאה), ונעשו כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים דבעינן לפני אהל מועד, והיו פתוחים בקרן זוית בפניה צפונית מערבית ובפניה דרומית מערבית כדי להכשיר גם

נ"ח: לרבי יוסי כל דבר שניטל מבפנים להנתן בחוץ, והיינו ב' בזיכי לבונה של לחם הפנים, ניתן במקום הסמוך ביותר לפנים, דגמרי משיריים דכתיב בהו "אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד". וכל הניטל מבחוץ להנתן בפנים, והיינו גחלים שבכל יום, ניטל מהמקום הסמוך ביותר לפנים, דגמרי מגחלים של יום הכיפורים דכתיב בהו "ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ד'".

היכן מקום המזבח - לר"י המזבח היה עומד באמצע העזרה, עשר אמותיו האמצעיות כנגד פתח ההיכל, וי"א אמה מכל צד, נמצא שכל המזבח מכוון כנגד ההיכל הללו ועובי כתליו.

הגמ' באה לבאר **למה המערכה היתה משוכה ד' אמות לכיוון צפון**, על פי דברי רבי יוסי שדבר שניטל מבפנים להנתן בחוץ צריך להנתן על המקום הסמוך ביותר לפנים, ולפי זה לבאר מנלן שלרבי יוסי המזבח היה כולו בצפון. דאם סובר רבי יוסי שכל המזבח היה בדרום, א"כ היה צריך להעמיד את המערכה במרחק של כ"ז אמות מצידו הדרומי דרק אז זה כנגד פתח ההיכל, ואף אי נימא דס"ל שקדושת האולם וההיכל הם קדושה אחת, עדיין היה צריך להעמיד את המערכה במרחק כ"ב אמות מצידו הדרומי, ואף אי נימא שחצי מהמזבח היה בדרום וחצי בצפון היה צריך להעמיד את המערכה י"א אמות מצידו הדרומי, ובהכרח שכל המזבח היה בצפון, והיה מרחיק ד' אמות אחד ליסוד אחד לסובב אחד לקרון ואחד למקום הילוך הכהנים, ולא היה מרחיק יותר מפני שרק ה' אמות היו כנגד הפתח.

רב אדא בר אהבה דוחה שאפשר להעמיד כר"י דס"ל שהמזבח היה עומד באמצע העזרה, ועשר אמותיו האמצעיות כנגד פתח ההיכל, וי"א אמה מכל צד, נמצא שכל המזבח מכוון כנגד ההיכל הללו ועובי כתליו. ונימא דס"ל שקדושת ההיכל והאולם הם קדושה אחת, ולפי זה היה צריך להרחיק את המערכה שש אמות, והא דתנן שהיה מרחיק ד' אמות היינו חוץ מאמה של היסוד ואמה של הסובב. ובאמת י"ל שכך סבר רבי יוסי, אלא שר"י אמר כך להדיא.

נ"ט: רב שרביא דוחה שאפשר להעמיד כריה"ג דס"ל שכל המזבח היה בצפון. וכדמצינו שאמר ריה"ג דכיון דכתיב "ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח", והמזבח צריך להיות "פתח משכן אהל מועד" שלא יפסיק הכיור ביניהם, לכן היה נותנו לכיור בין האולם למזבח משוך מעט לצד דרום. ולפי זה בהכרח המזבח היה כולו בצפון ולכן היה הכיור משוך לדרום כדי שלא יפסיק בין המזבח לפתח, ולא היה אפשר לשים את הכיור ממש בין האולם ולמזבח, דילפינן מ"צפונה" שיהיה צפון פנוי מכלים. ואין לומר דס"ל שכל המזבח היה בדרום, או שחצי היה בצפון וחצי בדרום, דא"כ היו שמים את הכיור בין האולם למזבח במקום שנגמר הפתח (ההיכל, ואם קדושת ההיכל והאולם היא קדושה אחת, היו שמים את הכיור במקום שנגמר פתח האולם).

שיטת ר"א בן יעקב שלא היה המזבח בצפון, דדריש "צפונה" שיהיה צפון פנוי אפי' מן המזבח.

דין מזבח שנפגם - לרב כל הקדשים שנשחטו שם פסולים, דכתיב "וזבחת עלינו" והיינו כשהוא שלם, שהרי לא היו שוחטים עליו ממש, אבל אלו שלא נשחטו עדיין לא נפסלו כשנפגם המזבח, דקסבר אין בעלי חיים נדחים, ואם היו קדושים לפני שנבנה המזבח פסולים, מפני שהם דחויים מעיקרא, וכל זה לגבי זריקה, אבל לגבי קטורת אמר רב שאם נעקר המזבח מקטיריים קטורת במקום המזבח. ולריו"ח אף אלו שלא נשחטו עדיין נפסלו,

היה אחרת בבכור, ואמר רבי ישמעאל שאין להקשות מחזה ושוק של תודה, דדבר הלמד מהקש אינו חוזר ומלמד בהקש, ונתנת חזה ושוק לכהנים בתודה נלמד מהקש, (ור"ע סובר דמ"מ זמן אכילתו אינו נלמד מהקש, ו"היינו ודבר אחר" חוזר ומלמד בהקש, ובהזאות פרו ושעיר של יוה"כ דכתיב "וכן יעשה לאהל מועד", לר"ע לומדים אשכשם שמזה לפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר ומדם השעיר כך מזה בהיכל אע"פ שלא הכל נכתב במפורש, ולרבי ישמעאל לומדים מקומות מהדדי, או שבאותו הקש לומדים חוץ מפנים), ומ"לך יהיה" לומדים שבכור בעל מום ניתן לכהן, ור"ע לומד דין זה מ"ובשרם" ולרבי ישמעאל "ובשרם" היינו של הנך בכורות בכור שור וכשב וכי'.

נ"ז: כתיב "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה" ולומדים מ"תביאו" שגם לחמי תודה שיעורם עשרון לכל חלה, ואף שבשתי הלחם שיעור הכל הוא שני עשרונים, לחמי תודה חמץ שיעורם עשרה עשרונים דכתיב "תהינה", ועשרה עשרונים למצה לומדים מ"על חלות לחם חמץ" כנגד חמץ הבא מצה, ולרבי ישמעאל שדבר הלמד הימנו ודבר אחר אין חוזר ומלמד בהקש, לומדים עשרה עשרונים למצה מדכתיב "תביאו" יתירא.

אכילת הפסח - הפסח אינו נאכל אלא בלילה, ונאכל דווקא למנוויו, ונאכל דווקא צ"ל. לתנא דמתני' והיינו רבי אלעזר בן עזריה הפסח נאכל עד חצות מדאורייתא, דילפינן מ"בלילה הזה" דכתיב באכילתו ובמכת בכורות, אבל לר"ע אפשר לאכול עד הבוקר, דכתיב "ואכלתם אותו בחפזון" עד שעת חפזון, ומ"בלילה הזה" לומדים שאינו נאכל ביום.

קדשי קדשים:

קדשי קדשים ששחטם במזבח

נ"ח. קדשי קדשים ששחטם בראש המזבח לרבי יוסי דינם כאילו נשחטו בצפון, (וס"ל לרבי יוסי שכל המזבח היה בצפון, וקמ"ל דלא בעינן "על ירך"). ולרבי יוסי ברבי יהודה כשרים רק אם נשחטו מחצי המזבח ולצפון. ושניהם מקרא אחד דרשו, דכתיב "וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמתיך", לרבי יוסי כולו לעולה וכולו לשלמים, (ובעי קרא לשלמים כדי שלא נאמר שדווקא עולה שמקומה דחוק רק בצפון כשרה בראש המזבח ולא שלמים), ולרבי יוסי ברבי יהודה חציו לעולה וחציו לשלמים, (דאי כולו כשר לעולה כ"ש שכשר לשלמים).

קדשי קדשים ששחטם במקום המזבח פסולים, והיינו אם קיצרו את המזבח, אבל אם שחט על האמה של היסוד או על האמה של הסובב זה חלק מהמזבח, ואם עשה מחילה מתחת המזבח אין המזבח כשר, דכתיב "מזבח אדמה תעשה ל"י" שיהא מחובר באדמה ולא ע"ג מחילות ולא ע"ג כיפין.

מקום המזבח ומערכה של קטורת

מערכה שניה של קטורת היתה כנגד קרן מערבית דרומית, משוך מן הקרן ד' אמות, והיו מביאים לשם עצי תאנה יפים מדיר העצים, בחול היו מביאים חמש סאין גחלים באומד, ובשבת ח' סאין גחלים באומד, מפני שהיו נותנים שם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים.

דקסבר בעלי חיים נדחים. (וע"ע לקמן ס. דין אכילת קדשים כשהמזבח נפגם).

ט"א. ורבינא מבאר שהברייתא הראשונה כרבי ישמעאל והברייתא השניה כחכמים. או דנימא שבשני מקומות בא לרבות אחרי שפירקו את המזבח והמזבח קיים, וקמ"ל שלא נפסל ביוצא, דכתיב "ונסע אהל מועד" שאע"פ שנסע אהל מועד הוא.

דיני המזבח מקומו וגודלו

ט"א: איזה מזבחות היו מאבנים - ראב"י לומד מדכתיב ג' פעמים אבנים, שמזבח של שילה ושל נוב וגבעון ושל בית המקדש היו מאבנים. הגמ' שואלת מהא דאיתא בברייתא שהאש שירדה בימי משה לא נסתלקה מעל מזבח הנחושת אלא בימי שלמה (והאש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה עד שסילקה מנשה), ואם בנו בשילה מזבח אבנים א"כ נסתלקה כבר אז. הגמ' מיישבת שהמזבח בשילה היה מנחושת חלולה מלאה אבנים. ורב נחמן בר יצחק מיישב שהכונה שלא נסתלקה לבטלה, והיינו שהיתה שולחת אש למזבח האבנים שגם מזבח הנחושת היה מונח שם, ולרב פפא האש היתה עוברת ממזבח למזבח.

כשעלו ישראל מן הגולה הוסיפו על המזבח ד' אמות בצד דרום וד' אמות בצד מערב. ובטעם הדבר רב יוסף מבאר שעשו כך משום שהגודל לא הספיק לכל הקרבנות, שאף שבמקדש ראשון היו רבים כחול אשר על הים, ובמקדש שני היו ארבע רבוא, מ"מ במקדש ראשון היתה אש של שמים מסייעתן משא"כ במקדש שני.

רבי שמעון בן פזי מבאר שהוסיפו על המזבח לצורך השיתין ששם היו מנסכים נסכים, דמעיקרא סברו ש"מזבח אדמה" היינו אטום באדמה, ובבית שני סברו ששתיה כאכילה שכמו שהאכילה מתעכלת במזבח אף השתיה תיבלע במזבח, ו"מזבח אדמה" היינו שלא יהיה בנוי ע"ג כיפין או מחילות.

ט"ב. רב יוסף מבאר באופן אחר ממה שביאר קודם, שהרי רב יוסף חלה ונעקר תלמודו ולפעמים היה נזכר בדבר אחר וחוזר בו, שבבית שני הגיעו למידות האמיתיות של המזבח, דכתיב "ויכינו המזבח על מכוונותיו", דדרשו הא דכתיב "זה הוא בית ד' האלוקים, וזה מזבח לעולה לישראל", מה הבית ס' אמה אף מזבח ס' אמה מקודשות אם ירצו.

מהיכן ידעו את מקום המזבח - לרבי אלעזר ראו מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו. ולרבי יצחק נפחא ראו אפרו של יצחק שמונח באותו מקום. ולרבי שמואל בר נחמני מכל בית המקדש הריחו ריח קטורת, ומשם הריחו ריח אבנים. ולרבה בר בר חנה עלו עמהם ג' נביאים, אחד העיד על המזבח, אחד העיד על מקום המזבח, ואחד העיד שמקריבים אף שאין בית, (וי"א) שאת שני הדברים הראשונים העיד נביא אחד, והשלישי העיד על התורה שתיכתב אשורית).

מה מעכב במזבח - קרן כבש ויסוד וריבוע מעכבים, אבל מידת ארכו ורחבו וקומתו אינם מעכבים. דכל מקום שנאמר "המזבח" היינו לעיכובא, ובלבד שלא יפחות ממזבח שעשה משה, שהיה חמש אמות על חמש אמות, (ואמה למקום המערכה), ולפי זה הא דכתיב "ונתת אותה תחת כרכוב המזבח מלמטה" דלרבי היינו כיוור ציורים סביב מעל האמצע, ולרבי יוסי ברבי יהודה זה הסובב, כיון דכתיב "המזבח" זה מעכב, וכדמצינו שהיה יום שנפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו, דאף שאינו כשר לעבודה עיי"ז וכנ"ל, מ"מ רצו שלא יראה המזבח פגום.

מה קידש שלמה, וגובהו של מזבח - כתיב "ביום ההוא קידש המלך תוך החצר וכו', כי מזבח קטן מהכיל", לר"י דברים ככתבם שקידש את כל הרצפה לשם מזבח, ולרבי יוסי קידש היינו להעמיד בחצר מזבח, דאין הכונה שהיה המזבח קטן, אלא שהיה המזבח שעשה משה פסול בימי שלמה, שהרי לא היה קטן, דאם על המזבח שעשה משה כתיב "אלף עולות יעלה שלמה", אף שהיה "חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב", א"כ כ"ש שעל המזבח שעשה שלמה יכלו להקריב "בקר עשרים ושניים אלף וצאן מאה ועשרים אלף". ור"י לשיטתו שמזבח שעשה משה היה עשר על עשר, דיילפינן מ"רבוע" שהיה מודד חמש אמות מאמצעיתו, כהא דכתיב ביחזקאל "והאריאל שתיים עשרה אורך בשתיים עשרה רוחב רבוע" וכתב "אל ארבעת רבועיו" לומר שמהאמצע היה מודד, דס"ל לר"י שדנים חוץ מוחוץ ואין דנים חוץ מפנים. ורבי יוסי לומד מהגז"ש רק שגובהו פי שניים מאורכו, והיינו שהמזבח החיצון של משה היה גובהו עשר אמות, והא דכתיב "ושלש אמות קומתו" היינו משפת סובב ולמעלה, דס"ל שדנים כלי מכלי, ואין דנים כלי מבנין. ולר"י היה גובה כל המזבח שלש אמות, שהרי גובה קלעי החצר היה חמש אמות, ואין לומר שכל העם מבחוץ היו רואים את הכהן העובד עם העבודה שבידו. ולרבי יוסי קלעי החצר היו בגובה ט"ו אמות.

ט. רבא אומר שאף לר"י שכל הרצפה נתקדשה, מ"מ זריקת הדם צריכה דווקא מזבח, כדנתיא שלר"י בהקרבת הפסח היה מומלא כוס מדם התערובות שעל הרצפה וזורקו על המזבח, ולא היה שופכו על הרצפה, והגמ' דוחה את הראיה, ד"ל שזרקו על המזבח למצוה מן המזבחה.

אכילת קדשים כשהמזבח נפגם - מזבח שנפגם אין אוכלים בגינו מנחה וקדשים. דכתיב גבי מנחה "ואכלוה מצות אצל המזבח" בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר. וקדשי קדשים לומדים קודש קודש ממנחה, וקדשים קלים לומדים מדין בכור דלהלן.

ט: אכילת בכור ומעשר בירושלים בזמן הזה - לרבי ישמעאל אין לאכול מעשר שני בירושלים בלא פדיון בזמן הזה, דכתיב "והבאתם שמה וכו' מעשרותיכם וכו' ובכורות בקרם" מה בכור אינו אלא לפני הבית אף מעשר אינו אלא לפני הבית. ובבכור עצמו סובר רבי ישמעאל דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא, והיא שנוזק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים, הוקש בשרו לדמו דכתיב "את דמו תזרוק וכו' ובשרם יהיה לך". ואף שבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, מעשר דגן חולין הוא, ולמ"ד דאזלינן בתר מלמד, דם ובשר הם דבר אחד. ואין ללמוד מעשר מבכור בבמה מצינו, דמה לבכור שכן טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, ואין לומר ביכורים יוכיחו, דמה לביכורים שכן טעונים הנחה. ואין ללמוד מצד השוה, דמה לאלו שכן יש בהם צד מזבח.

והנה איתא בברייתא שבשעת סילוק מסעות במדבר כשהיו מורידים את המשכן ומסלקים את המזבחות, היו הקדשים נפסלים, וזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצה דאכתי אהל מועד הוא. ובברייתא אחרת איתא שבשתי מקומות קדשים נאכלים כשהמשכן במקומו ובכל מקום כשנוסעים. ויש סתירה בין הברייתות. ורבי ירמיה רוצה להוכיח מכאן שקדשי קדשים נפסלים וקדשים קלים נאכלים, וזלא כאביי דס"ל שגם קדשים קלים נפסלים.

ומלבד הכרכוב הנ"ל דכתיב ביה "תחת כרכובו מלמטה עד חציו" והוא היה לנוי והיה סימן להבדיל בין דמים העליונים לתחתונים, היה גם כרכוב בראש המזבח בין קרן לקרן והיה עמוק מעט כדי שלא יחליקו.

ס"ב: גזירין שהיו מסדרים בראש המזבח שעשה משה, היה אורכם אמה ורוחבם אמה, והיינו אמה גדועה – קצרה, דכתיב "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" שלא יהיו עצים יוצאים מן המזבח כלום. ועובי הגזירים כמחק גודש סאה.

כבש

הכבש היה **בצד דרום** של המזבח, דכתיב "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה" שיהא ירך-גללים בצפון ופנים בדרום, כאדם השוכב ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום, דכתיב "רבווע" דמשמע שיהיה רבוץ ויהיה מרובע. ובברייתא לומדים שהכבש בדרום מדכתיב "ומעלותיהו פנות קדים" שיהיה המעלה באופן שהפניות לימין יהיו למזרח, ואין לומר שהפניות לשמאל יהיו למזרח, דגבי ים של שלמה כתיב "עומד על שנים עשר בקר, שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה" ומבואר שכל הפניות (דהא כתיב פונים יתירא) הם דרך ימין למזרח שהרי סיבוב מצפון למערב הוא לצד ימין.

אורך הכבש ל"ב אמה, ורוחבו ט"ז.

אור ים בין הכבש למזבח, דכתיב ועשית עולותיך הבשר והדם", מה דם בזריקה אף בשר בזריקה. ואין לומר שהיה עומד לצד המערכה וזורק, שהרי היה זורק למערכה דלוקה וא"צ קרא לזה דבע"כ הוא זורק, או דילפינן מדם שיהיה אור ים קרקע מפסיקו.

שני כבשים קטנים היו יוצאים מן הכבש ובהם היו פונים ליסוד ולסובב, והיו מובדלים מן המזבח כמלוא נימא, משום שנאמר "סביב" שיהיה אפשר להקיף את המזבח לפחות בחוט, או דילפינן מדכתיב רבוע. וקמ"ל רבוע שלא יהיה עגול, וקמ"ל סביב שלא יהיה צר וארוך.

הכבש והמזבח יחד היו ס"ב אמה, ולא ס"ד, מפני שהיה על אמה מהיסוד ועל אמה מהסובב.

ס"ג: שיפוע הכבשים היה אמה לשלש אמות, חוץ מהכבש של המזבח שהיה שיפועו אמה לשלש וחצי ואצבע ושליש אצבע האגודל, מפני שהיו עולים בו עם אברים כבדים.

דיני המנחות

מקום קמיצת המנחה – קמיצת המנחה בכל מקום בעזרה, ואם נקמצה בהיכל כשרה, דכן מצינו בסילוק בזיכין שהם כמו קמיצת המנחה. והא דכתיב "וקמץ משם" והיינו ממקום שרגלי הזר עומדות, (ולבן בתירא לומדים מזה שאם קמץ בשמאל יחזיר ויקמוץ בימין, ד"משם" היינו ממקום שכבר קמץ), היינו להכשיר את כל העזרה, דלא נילף מדסמך הגשה לקמיצה שקמיצה תהיה בקרן דרומית מערבית כמו ההגשה. (אבל א"א ללמוד מעולה ומחטאת ומאשם שקדשי קדשים מקומן בצפון, דמה לאלו שכן הם מיני דמים).

המנחות נאכלות לפנים מן הקלעים, לזכרי כהונה, בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

שלמים ששחטם בהיכל כשרים, דכתיב "ושחטו פתח אהל מועד" דמשמע שהעיקר הוא אהל מועד והעזרה טפילה, ולא יהיה טפל חמור מן העיקר, וכל זה לענין שחיטה, דאדם עובד במקום רבו,

אבל לענין אכילה א"א ללמוד מדכתיב "בחצר אהל מועד יאכלוה" שאפשר לאכול בהיכל, שלא יהא טפל חמור מן העיקר, (אלא לומדים מדכתיב "בקדש הקדשים תאכלנו"), דלענין אכילה אין אדם אוכל במקום רבו.

הקרבת עופות

ס"ג: חטאת העוף מליקתה כשרה בכל מקום במזבח בין למעלה בין למטה, והזאתה בקרן מערבית דרומית, דכתיב במנחה "כי חטאת היא" חטאת קרויה מנחה ומנחה קרויה חטאת, שמנחה טעונה צפון כמו חטאת, וחטאת בקרן מערבית דרומית כמנחה, ובמנחה כתיב "לפני ד' אל פני המזבח", לפני ד' היינו מערב, לפני המזבח היינו דרום ששם הכבש. ולר"א כיון שמקרא אחד מקיים דברי עצמו ומבטל דברי חבירו, והיינו שבמערב אינו מקיים "אל פני המזבח", ומקרא אחד מקיים דברי עצמו ומקיים דברי חבירו, והיינו שבדרום מקיים גם "לפני ד'", דס"ל שהמזבח היה בצפון ונמצא כל צד דרום כנגד הפתח לפני ד', לכן צריך להגיש לדרומה של קרן.

ס"ד: היזה ולא מיצה כשרה, ובלבד שזהו מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש.

למה היתה משמשת קרן מערבית דרומית – מלמטה היתה משמשת להזאת חטאת העוף, ולהגשות המנחות לפני הקמיצה דכתיב "והגישה אל המזבח". ולשיירי הדם של חטאות החיצונות, דכתיב "ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד המזבח". ומלמעלה היתה משמשת לניסוח היין והמים ששם היו השיתין, ולעולת העוף כשהיא רבה במזרח, דמקומה בקרן דרומית מזרחית שהיא קרובה לבית הדשן, וכשהיא רבה היתה נעשית בקרן מערבית דרומית, בא וראה כוחם של כהנים שהיו זורקים אותה למרחק יותר מל' אמה (חוץ ממקום האנשים), שהרי בתרומת הדשן היה נוטל מחתה של כסף ועולה לראש המזבח ומפנה גחלים אילך ואילך, ונוטל המחתה מן המעוכלות הפנימיות, ויורד לרצפה, ומחזיר פניו לצפון והולך למזרח הכבש כעשר אמות, ושם היה עורם את הגחלים על הרצפה במרחק ג' טפחים מן הכבש, ושם היו נותנים גם מוראה ונוצה, וגם דישון מזבח הפנימי והמנורה.

דרך העליה והירידה מהמזבח – העליה למזבח היא בדרך ימין, ומקיפים את המזבח ויורדים דרך שמאל, חוץ מהנעשים בקרן מערבית דרומית למעלה, שהיו עולים ויורדים על העקב, נסכים כדי שלא יתעשנו, ועולת העוף שמא תמות בעשן. ואמנם בברייתא מבואר שגם בנסכים היה מקיף את המזבח, לריו"ח היה מקיף ברגל למצוה בעלמא, ולא היה היין בידו. והא דאיתא בברייתא שהיו עולים דרך ימין ויורדים דרך ימין, צריך לשנות יורדים דרך שמאל, דאין לומר שימין הוא ימין דמזבח ושמאל הוא שמאל דגברא, דא"כ ליתני ימין וימין או שמאל ושמאל.

ס"ד: עשית חטאת העוף – היה מולק את ראשה ממול ערפה, ואינו מבדיל את הראש מן הגוף, אלא מולק סימן אחד, (ואם הבדיל פסול), ואוחז בראש ובגוף ומזה דכתיב "והזה מדם החטאת" והיינו מגוף החטאת ולא בכלי או באצבע, והיה מזה על קיר המזבח התחתון, ולא על קיר הכבש או ההיכל או האולם, ושיירי הדם היו מתמצים על היסוד, ואין למזבח אלא דמה, וכולה לכהנים. והמקור שהיה מזה על הקיר התחתון הוא מדכתיב "והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח" קיר שהשיירים שלו מתמצים ליסוד, ולא היו מזים למעלה וממצים למטה, דכתיב "ימצה" ממילא, ולא כתיב "ימצה", (ואי לאו קרא הו"א שאם בהמה שעולתה למטה חטאתה למעלה, כ"ש עוף שעולתו למעלה שחטאתו תהא למעלה).

מוראתו בנוצתה - לת"ק היינו שנוטל עמה את הנוצה, ולרבי יוסי בן חנן נוטלה עם קורקבנה, ודבי רבי ישמעאל תנא שחותך בסכין כמין ארובה.

חילוקים בין חטאת העוף לעולת העוף

ס"ה: לתנא דמתני' המבדיל בחטאת העוף פסלה, ולרבי אלעזר ברבי שמעון לא פסלה.

לרב חסדא ת"ק סובר שמיצוי חטאת העוף מעכב, וממילא אי אמרת מבדיל נמצא שעשה חטאת כמו עולה, ותנן חטאת העוף שעשה כמעשה עולה לשם חטאת פסולה, ולראב"ש מיצוי חטאת העוף אינו מעכב והוא יכול להבדיל ולא למצות, ותוספת ההבדלה אינה אלא חיתוך בשר בעלמא.

לרבא ת"ק סובר ששהיה בין סימן ראשון לסימן שני בעולת העוף אינו מעכב, וממילא אם שהה בחטאת נחשב שעשה כמעשה עולה ופסול, ולראב"ש שהיה מעכבת.

לאב"י נחלקו אם חיתוך רוב הבשר מעכב או לא. ולכתחילה לכו"ע צריך חיתוך רוב בשר, כדתניא שחותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר, וכשמגיע לושט או לקנה בחטאת חותך סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו, ובעולה חותך שניים או רוב שניים.

ס"ו: לרבי ירמיה דעת ראב"ש דהא דכתיב "לא יבדיל" היינו שא"צ להבדיל, דהא כבר כתיב "והקריבו" לחלק בין חטאת העוף לעולת העוף. ואמנם הא דכתיב גבי בור "ולא יכסנו" אין הכונה שא"צ לכסות, שהרי אם לא כיסה כתיב "בעל הבור ישלם".

מיצה את דם הגוף ולא את דם הראש כשירה, דכתיב עולה" ואם מיצה דם הראש ולא דם הגוף פסולה, דכתיב "הוא" והכי מסתברא למילף, דרוב דמים בגוף שכיחי.

חטאת העוף:

שינוי בחטאת העוף או בעולת העוף

חטאת העוף שעשאה למטה כדין חטאת מליקה בסימן אחד והזאה ומיצוי, לשם חטאת, כשירה זו היא מצותה ואגב אחרוני נקטיה. תוס'. ואם עשאה כדין חטאת לשם עולה, או כדין עולה לשם חטאת (והיינו ששינה בהזאה שלא היזה כדין חטאת אלא מיצה כדין עולה, ואם מלק בה שני סימנים זה תלוי במחלוקת ת"ק וראב"ש ס"ה:), או כדין עולה לשם עולה, פסולה. ואם עשאה למעלה (והיינו שהיזה למעלה, דאילו מליקה כשירה בכל מקום במזבח) בכל אופן פסולה.

עולת העוף שעשאה למעלה כדין עולה לשם עולה כשירה. ואם עשאה כדין עולה לשם חטאת כשירה, אך לא עלתה לבעלים לשם חובה. ואם עשאה כדין חטאת, בין אם עשאה לשם חטאת בין אם עשאה לשם עולה פסולה. ואם עשאה למטה בכל אופן פסולה.

ס"ו: **טומאת בית הבליעה** - בכל האופנים הנ"ל אינם מטמאים בבית הבליעה דאע"פ שנפסלו מליקתם מטרתם מידי נבילה, חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כדין חטאת לשם חטאת.

מעילה בעוף ששינה בעשייתו

עולת העוף שעשאה למטה, ועשאה כדין חטאת, לר"א מוועלים בה, דאם חטאת שאין מוועלין בה שהרי היא נאכלת לכהנים, מ"מ אם עשאה לשם עולה מוועלים בה, כ"ש שעולה שמועלים

סדר המליקה - לרב גוף העוף היה על כפו מבפנים והיה אוחז את כנפיו העוף בשתי אצבעות, ושתי רגליו בשתי אצבעות, ומותח צווארה על האגודל, ומולק. ובברייתא איתא שהעוף היה מבחוץ, ואוחז כנפיו בשתי אצבעות ושתי רגלים בשתי אצבעות ומותח צווארו על רוחב שתי אצבעותיו ומולק, וזוהי מהעבודות הקשות שבמקדש (וכן קמיצה וחפינה).

עולת העוף

סדר עבודתה - היה עולה בכבש לפי שנעשית למעלה, ופונה לסובב עד שמגיע לקרן דרומית מזרחית לפי שהיא קרובה לבית הדשן, ושם היה מולק ראשה ממול ערפה ומבדיל שני סימנים, וממצה את דמה על קיר המזבח, ונוטל את הראש, ומקרב את מקום המליקה למזבח ודוחקו בקיר כדי שיתמצה הדם, ומקנחו במלח שהיה בראש המזבח, וזורקו לאש, והיה מסיר מהגוף את המזורה והיינו הזפק, ואת הנוצה עם העור שכנגד הזפק, ואת בני המעיים שהיו יוצאות עמם, והיה משליכם לבית הדשן, והיה משסע את העוף בין כנפיו אבל לא מבדילים לגמרי (ואם הבדיל כשר), והיה משסע ביד (ס"ה:). כדכתיב "וישטעוהו כשסע הגדי" ושם זה היה ביד, ומקנחו במלח, וזורקו ע"ג האישים.

מה מעכב בעבודה - מיצוי הדם והבדלת הסימנים מעכבים, אבל אם לא הסיר את המזורה והנוצה ובני המעיים, או שלא ספג במלח, או ששינה אחרי מיצוי הדם, כשירה.

מחשבת פסול - מיצוי הדם או מליקה שלא לשמה פוסלים בחטאת, ובעולה כשירה אלא שלא עלתה לבעלים לשם חובה. ואם חשב בזמן המליקה או המיצוי לאכול דבר שדרכו לאכול או להקטיר דבר שדרכו להקטיר, חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו פיגול ויש בו כרת, ובלבד שיקרב המתיר כמצוותו, והיינו שעשה את העבודה השניה בהכשר, או שבשני העבודות (מליקה ומיצוי) חשב מחשבת חוץ לזמנו, אבל אם היה בה עוד פסול, (ובחטאת אף מחשבת שלא לשמה פוסלת), או שבזית אחד חשב מחשבת חוץ לזמנו ובשני מחשבת חוץ למקומו, או איפכא, וכן בשני חצאי זיתים, אינו פיגול. ולר"י הולכים אחר המחשבה הראשונה.

מחשבת אכילה והקטרה בפסול כל אחד בחצי זית אין מצטרפים לפסול.

ס"ה: **הדברים שנלמדים מהפסוק של המליקה** - "והקריבו" (שאפשר להתנדב רק עוף אחד), הכהן (לקבוע כהן למליקתו, דלא נילף מקרבן בהמה שא"צ כהן אע"פ שצריך לשוחטו דווקא בצפון. ולר"ע א"צ פסוק לכהן שהרי זר אינו קרב לגבי מזבח, אלא בא לומר שהמליקה תהיה בעצמו של כהן), אל המזבח, ומלק (וכתיב הכהן, ללמד שהמליקה בלי סכין, דלא נילף משחיטה. ולומדים שהמליקה ממול עורף מדכתיב "ומלק" בחטאת העוף), את ראשו, והקטיר המזבחה (שהמליקה בראש המזבח כמו ההקטרה, ומדכתיב פעמיים והקטיר לומדים שיקטיר את הראש לעצמו ואת הגוף לעצמו, ומ"ומלק והקטיר" לומדים שמולק ומבדיל את הראש מהגוף, כמו שבהקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו), ונמצה דמו (כולו מדלא כתיב "ונמצה מדמו"), על קיר המזבח (ולא על קיר הכבש או ההיכל. ומדכתיב "והקטיר ונמצה דמו" לומדים שהמיצוי במזבח למעלה, כמו שההקטרה בראש המזבח).

אם עשאה למטה מהסובב - לת"ק אפי' אמה מתחת הסובב כשירה, דס"ל שיכול לעשות את המערכה ע"ג הסובב וממילא המיצוי הוא סמוך למקום ההקטרה, ולרבי נחמיה וראב"י אינה נעשית אלא בראש המזבח.

שני הקינים היו משני מינים צריכה להביא עוד שש שלש תורים ושלש בני יונה. ואם נתנה אותם לכהן ואינה יודעת מה נתנה אם כולם תורים או בני יונה או שתי תורים ושתי בני יונה, ואין ידוע היכן עשאן הכהן למעלה או למטה או חצים למטה וחצים למעלה, צריכה להביא ארבע לנדרה ב' תורים וב' בני יונה, ושתיים לחובתה תור ובן יונה לעולה, ואחת לחטאת, ולבן עזאי צריכה להביא ב' חטאות דס"ל שצריכה להביא חטאת מהמין הראשון שקרב, ולכן צריכה להביא חטאת משני המינים.

טומאת בית הבליעה במליקה פסולה

ט"ח. אלו פסולי מליקה אינם מטמאים בבית הבליעה- פסולים שמלקו, מלק בשמאל (דכשר לעבודה ביה"כ), או בלילה (דכשר באברים ופדורים), או ששחט חולין בפנים, או קדשים בחוץ, וכל שפסולו בקודש שבא לעזרה בהכשר ונפסל והיינו לרבות קדשים שנשחטו בפנים, אינם מטמאים בבית הבליעה דמליקתם מטהרתם.

ט"ח: אלו פסולי מליקה מטמאים בבית הבליעה- מלק בסכין, או שמלק חולין בפנים או קדשים בחוץ, או שהביא תורים שלא הגיע זמנם שעדיין לא הזהיבו, או שהביא בני יונה שעבר זמנם שהצריכה הנוצה המזוהבת סביב הצואר, או שיבשה גפה, או שנשמית עינה, או שנקטעה רגלה, וכל שלא היה פסולו בקודש, והיינו לאתווי חולין שנמלקו בחוץ, מטמאים בבית הבליעה.

זר שמלק-

לרב מטמא בבית הבליעה, דאף שכשר לשחיטה שחיטה לא עבודה היא, ומה שמצנינו ששחיטת פרה פסולה בזר דכתיב "אלעזר" וכתיב "חוקה", שאני פרה שהיא קדשי בדק הבית וצריך בזה כהן כמו שבמראות נגעים צריך דווקא כהן, ואין ללמוד מבמה שהזר כשר בה למליקה לכתחילה דאין כיהון בבמה, ונימא שכמו כן טהר מליקת זר מידי נבילה, דבמה היא כחול לגבי מקדש, (ומה שמצנינו שלומדים מבמה שיוצא אם עלה לא ירד, התם סמין אקרא "זוזאת תורת העולה").

ט"ט. לריו"ח זר שמלק אינו מטמא בבית הבליעה, וכן מבואר בברייתא, עוד מבואר בברייתא שפיגול ונותר וטמא אין מטמאים בבית הבליעה.

דין אם עלה לא ירד במליקת או בקמיצת זר- זר שמלק ועלה העוף על המזבח לא ירד, אבל זר שקמץ והעלו את המנחה על המזבח תרד. ואף שלמ"ד אין מנחה בבמה, אין גם עופות בבמה, דמ"זבחים" ממעטים בין מנחה ובין עופות, (ולמ"ד יש מנחה בבמה, יש גם עופות בבמה), מ"מ אין כלי שרת מקדש בבמה וא"כ אף שזר אינו פוסל בבמה י"ל שבמקדש שנתקדשה בכלי שרת פוסל.

כתיב "וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה", מהא דכתיב טריפה לומדים דבעינן דומיא דטריפה, שאין דבר שמתיר את האיסור, למעט מליקה בפנים שכיון שמתירה את האיסור אין מטמא בגדים בבית הבליעה. אבל מליקת חולין בפנים או קדשים בין בפנים בין בחוץ, מטמא בגדים בבית הבליעה, כיון שאין זה מתיר שום איסור. אבל שחיטת חולין בפנים, אין מטמא בגדים בבית הבליעה, דבעינן דומיא ד"טריפה" שיהיה שווה בפנים כבחוץ, אבל חולין אין שווה בפנים לבחוץ, וכן שחיטת קדשים בין בפנים בין בחוץ אין מטמא בגדים בבית הבליעה, דכתיב "זאת תורת העולה".

ט"ט: עוף שנמלק ונמצא טריפה-

לר"מ אינו מטמא בגדים בבית הבליעה, דאם נבלת בהמה שהיא חמורה שמטמאה במגע ומשא, שחיטתה מטהרתה מידי

בה, שאם עשאה לשם חטאת מועלים בה, ואף שכאן עשאה לשם דבר שאין מועלים בה, כבר מצנינו שקדשי קדשים ששחטם לשם קדשים קלים שאין בהם מעילה, מ"מ מועלים בהם. ולרבי יהושע אין מועלין בה, (והיינו ששינה במליקה, אבל היכא ששינה במיצוי מועלין), שהרי עשאה לדבר שאין בה מעילה, ואין להוכיח מקדשי קדשים ששחטם בדרום, דהתם שינה שמם לדבר שיש באימוריהם מעילה, וחטאת העוף כולה התר.

ט"ז. ואין להוכיח מאשם ששחטו בצפון לשם שלמים, שמועלים בו אע"פ ששינה את שמו, דשאני התם שלא שינה את מקומו, משא"כ בעולה ששינה גם את מקומה.

ואין להוכיח מאשם ששחטו בדרום לשם שלמים, שאע"פ ששינה את שמו ומקומו מועלים בו, דשאני התם שלא שינה את מעשיו, אבל בעולה שינה גם את מעשיה.

ואין להוכיח מאשם ששחטו בדרום לשם שלמים בשינוי בעלים, ששינה את שמו ומקומו ומעשיו ויש בו מעילה, דס"ל לרבי יהושע שעולת העוף שעשאה למטה במעשה חטאת לשם חטאת, כיון שמלק בה סימן אחד נעשית חטאת העוף לפני שחל עליה פסול עולה, ודבר זה לא שייך בקרבן אחר.

אמנם י"א שיש מ"ד שגם חטאת העוף שעשאה למעלה לשם עולה נעשית עולת העוף בסימן אחד, אבל רב אשי סובר שלא נעשית עולת העוף בסימן אחד, דכיון שמלק בה סימן אחד לשם עולה כבר נפסלה, משא"כ בעולת העוף שעשאה למטה כיון שהכשרה בשני סימנים לא נפסלה בסימן אחד, וממילא נעשית חטאת.

ט"ז: ואמנם היכא ששתי נשים הביאו אחת חטאת העוף ואחת עולת העוף, ועשה אחת למטה ואחת למעלה, אין להכשיר אחת מטעם שעולת העוף שנעשית למטה כמעשה חטאת לשם חטאת נעשית עולת העוף, כיון שאף אם זה חטאת זה לא של האשה שצריכה להביא חטאת. (ואם עשה שתיהן למעלה יצאה זו שהביאה עולה, ואם עשה שתיהן למטה יצאה זו שהביאה חטאת). ולהלן ס"ח. מבואר בגמ' שאין כוונת רבי יהושע שזה עולה לשם חטאת, אלא כוונתו רק שאין בה מעילה.

דין טעות בעשית קינים

אם אשה אחת הביאה שתי עולות וחטאת, ואחת הביאה שתי חטאות ועולה, ועל קן אחד פירשו מה לעולה לאשה אחת, ומה לחטאת לשניה, ועל הקן השני לא פירשו כלום, ועל הקן השלישי פירשו רק מה לעולה ומה לחטאת ולא פירשו מה יהיה למי מהנשים. אם הכהן עשה את כולם למעלה, יצאו יד"ח ג' עולות, ואם הכהן עשה את כולם למטה, יצאו יד"ח ג' חטאות, ואם עשה חצי למעלה וחצי למטה, כשירה רק הקן הסתומה דאירי שמכל קן הקריב אחד למעלה ואחד למטה, ויביאו עוד קן ויתנו שאם רחל הקריבה עולה ולא הקריבה חטאת, תהא עולה ללא חטאת לרחל, ואם חילוף חילוף.

ואם אשה נדרה להביא קן אם תלד זכר דצריכה להביא ב' עולות, וילדה זכר, צריכה להביא ב' קינים, והכהן עושה ג' למעלה ואחת למטה. ואם עשה ב' למעלה וב' למטה, צריכה להביא עוד אחת ולעשותה למעלה. ואם ב' הקינים היו מב' מינים קן אחד תורים וקן אחד בני יונה, צריכה להביא עוד שתיים תור ובן יונה, כיון שאינה יודעת איזה מהם נפסל, ואין מביאים תור כנגד בן יונה או איפכא. ואם פירשה בשעת הנדר אם תביא תורים או בני יונה ואינה זוכרת מה פירשה, צריכה להביא עוד שלש אחד להשלים את מה שנפסל ועוד שתיים מהמין השני, ואם שני הקינים היו משני מינים, צריכה להביא עוד ארבע. ואם קבעה נדרה להביא יחד עם חובתה, צריכה להביא עוד חמש שיקרבו למעלה, ואם

"ואכול לא תאכלוהו" דאיירי במי שחלבה אסור ובשרה מותר, וזוהי אף חלבה מותר.

ע: מלק ונמצאת טריפה מתי טהור לר"מ- לריו"ח לא טיהר ר"מ אלא בתמימין, ולרבי אלעזר אף בעלי מומין ואפי' אוזים ותרנגולים שאינם ראוים למזבח טהורים ע"י מליקה.

טומאת נבילה בעגלה ערופה - עגלה ערופה אינה מטמאה בטומאת נבילה, ד"כפרה" כתיב בה כקדשים, ואף חלבה טהור, ואם שחט את העגלה ערופה, השחיטה מטהרת מטמאת נבילה, ואם מתה חלבה טהור דכתיב "כל חלב" (וה"ה בחלב של שור הנסקל), ואף שירידת העגלה לנחל איתן אוסרתה בהנאה. ורבי ירמיה מסתפק מה הדין אם ערף עז, אם כיון שאינה ממין עגלה אין העריפה מטהרת, או זכיון ששניהם מין בהמה העריפה מטהרת.

כל הזבחים:

דין זבחים שנתערבו

זבחים שנתערבו בחייבי מיתה - זבחים שנתערבו בחטאות שזדינם למות, או בשור הנסקל, אפי' אם האסורה היא אחת מאלף כולם אסורות.

ע"א: זבחים שנתערבו בפסולים להקרבה - זבחים שנתערבו בשור שנעבדה בו עבירה, או בשור שהמית אדם על פי עד אחד או על פי הבעלים, או ברובע או בנרבע, או במוקצה או בנעבד, או באתנן או במחיר כלב, או בכלאים או בטריפה (עיין לקמן ע"ד: מנין לנו שיש כאן טריפה), או ביוצא דופן, ירעו עד שיסתאבו וימכרו, ויביא בדמי הבהמה היקרה ביותר קרבן מהמין שנתערב.

ע"א: זבחים שנתערבו בכשרים להקרבה ימכרו החולין ואלו הצריכים להביא קרבן מאותו המין.

זבחים שנתערבו בזבחים, אם נתערבו באותו זבח של אדם אחר, יקריב כל אחד לשם מי שזה שלו. ומבואר להלן (ע"ד: דאיירי בקרבן נשים, אבל קרבן אנשים לא, משום דבעינן סמיכה. ואם נתערבו בזבח אחר, ירעו עד שיסתאבו וימכרו, ויביא מהמעות שתי קרבנות לפי היקרה שבהם, ויפסיד את ההפרש. ואם נתערבו בבכור ומעשר, ירעו עד שיסתאבו, ויחלל את הזבח על מעות לפי השווי היקר, והבהמות יאכלו בככור ומעשר.

בכל הקרבנות שייך תערובת, חוץ מחטאת ואשם שזה זכר וזה נקיבה, ואף דאיכא שעיר נשיא שגם הוא זכר, מ"מ הוא ניכר שיש לו שיער, ואילו לאשם יש צמר מפני שהוא איל, אבל בחטאת שנתערבה בעולה, כן שייך תערובת בחטאת של נשיא. ופסח ואשם אף שזה בן שנה וזה בן ב' שנים, מ"מ שייך תערובת באשם נזיר או מצורע שהם בני שנה, או ששייך טעות גם בבן שנה ובן שנתיים. (ע"ה:).

הגמ' מבארת שהחידוש **במתני'** הוא שאף בנתערבו בבהמות האסורות גם להדיט ימותו כולם, ואף דכבר תנן שייך נסך ועבודת כוכבים אסורים ואוסרים בכל שהוא, קמ"ל הכא שאף שיש בזה הפסד לגבוה כולם אסורות, והתם קמ"ל שאף חולין שאינו מאוס שיתבטלו בהם איסורי הנאה, מ"מ אין בזה ביטול.

למה הבהמה האסורה לא בטלה ברוב-

ע"ב: הנה נחלקו ר"מ ורבנן לגבי חבילי תלתן של כלאי הכרם שזדינם בשריפה, שנתערבו באחרות, לר"מ כולם ידלקו, ולחכמים

נבילה, כ"ש שנבלת עוף שהיא קלה שאין מטמאה במגע ומשא, ששחיטתו טהור אותו מטומאתו, וכמו ששחיטה שהיא מכשרת לאכילה מטהרת, כך מליקה מטהרת.

ולר"י מטמא בגדים בבית הבליעה, דאמרינן דין, שכמו שבבמה שחיטה מטהרת ולא מליקה, ה"ה בעוף.

ור"מ אף דאית ליה דין, (דהא דיו הוא דאורייתא, דכתיב "ואביה ירק ירק בפניה" ק"ו לשכינה, ומזה שהמתינה ז' יום ולא י"ד לומדים שאומרים דין), מ"מ ר"מ לומד מ"זאת תורת הבהמה והעוף" שכמו בבהמה דבר המכשיר לאכילה מטהר מידי נבילה, כך בעוף, (שהרי טומאת מגע ומשא יש רק לבהמה, וטומאת בגדים בבית הבליעה יש רק לעוף).

ור"י לומד מדכתיב "טריפה" לרבות טריפה שנשחטה שהיא טמאה, שהרי לגופה לא איצטרך, דאם היא חיה ועד שמתה היתה בחזקת חיה, הרי כשמתה היא בכלל נבילה, ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה כבר משעה שנטרפה.

והא דכתיב "וחלב נבילה וחלב טריפה" שלומדים מזה שחלבם אינו מטמא, גם בזה י"ל שטריפה היא בכלל נבילה וכנ"ל, ומדכתיב "טריפה" לומדים שאיסור נבילה וטריפה חל על איסור חלב, וצריכא, דנבילה חמורה שהרי מטמאה, וטריפה חמורה שהרי איסורה מחיים.

ואין לומר שלומדים מ"וחלב טריפה" שחלב בהמה טמאה מטמא, דאין במינה טריפה, וה"ה עוף טמא. דעוף טמא ר"י לומד מ"נבילה וטריפה לא יאכל" דהיינו מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה, ולמעט מי שאיסורו משום בל תאכל טמא, וא"כ גם חלב בהמה טמאה שמתמא אפשר ללמוד מ"וחלב נבילה" דהיינו מי שאיסורו הוא איסור נבילה, ולא מי שאיסורו איסור טומאה.

ע: ואין לומר שלומדים מ"טריפה" לרבות חלב חיה, דהו"א שכיון שחלבה ובשרה מותר, הו"א שאם מתה הוא טמא, קמ"ל טריפה. דיש לדחות שכמו שבטמאה שדין חלבה ובשרה שוה אינו מטמא, ה"ה בחיה, ועוד דהא כתיב "ואכול לא תאכלוהו" ולא איירי בחלב חיה שהוא מותר באכילה.

אביי רוצה לומר שלומדים מ"טריפה" שלא נאמר שכמו שטמאה שאסורה מחיים חלבה טמא, ה"ה טריפה שאסורה מחיים היא חלבה טמא. דא"כ אף טריפה האמור נבלת עוף טהור י"ל דאיצטרך שלא נאמר שכמו שעוף טמא שאסור באכילה אינו מטמא, כך טריפה שאסורה באכילה אינה מטמאה. ועוד שהרי א"א ללמוד טריפה מטמאה, דשאני טמאה שלא היה לה שעת הכושר, ואף טריפה מבטן, הא איכא במינה שעת הכושר.

ורבי מאיר לומד מ"טריפה" למעט שבשחיטה בפנים אינו מטמא בבית הבליעה, ור"י לומד זאת מ"טריפה" אחרינא, ור"מ לומד מהטריפה האחר למעט נבלת עוף טמא, ור"י ממעט נבלת עוף טמא מ"נבילה", ור"מ לומד מנבילה ששיעור אכילה לטמא בבית הבליעה הוא בכזית בכדי אכילת פרס, דאף דמדאפקיה בלשון אכילה אנו לומדים שהשיעור הוא כזית, מ"מ סד"א שכיון שטומאה זו היא חידוש, יטמא אף בשיעור של יותר מכדי אכילת פרס, קמ"ל.

טומאת חלב נבילה - כתיב "וחלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה", וילה"ס אי איירי בחלב בהמה טהורה כמו שבהמה טהורה שנשחטה אין בה טומאת נבילה, או דאיירי בטמאה, כמו שנבלת עוף טמא טהורה מטומאת בית הבליעה, קמ"ל "טריפה", לומר דאיירי בטהורה שהיא דבר שיש במינו טריפה, ולא בטמאה שאין במינה טריפה. ולא איירי בחיה שיש במינה טריפה, דכתיב

עוד איתא התם שלרבי אלעזר אם נתערבה חבית של תרומה במאה חביות של חולין שהם סתומות ואינם בטלות, אם **נפתחה אחת מהם** שאז כבר יש לה ביטול, נוטל ממנה כדי דימוע אחד ממאה ואחת, ומותר לשתות את כולה, אבל לפתוח לכתחילה אסור. ואמר רבי אושעיא שאם נתערבה חבית תרומה במאה וחמישים של חולין, ונפתחו מאה חביות, החביות הפתוחות מותרות אם נטל מהם כדי דימוע, אבל הסגורות אסורות, ולא תולים שהאיסור נמצא עם הרוב שנפתחו.

האם אחד מהתערובת אוסר תערובת אחרת

טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות של התר, ופרשו ארבעים למקום אחד ושישים למקום אחר, שיטת רב שהשישים אסורים והארבעים מותרים, דאמרינן שהאיסור נמצא עם הרוב, ואם פרשה אחת מהשישים אינה אוסרת תערובת אחרת, דגם בזה תולים שהאיסור נשאר עם הרוב. ושיטת שמואל שעבודת כוכבים אוסרת ספיקה וספק ספיקה עד סוף העולם.

והא דתנן **שאם נפלה כוס של עבודת כוכבים לאוצר מלא כוסות** כולם אסורות, ואם נפלה כוס מהתערובת לתוך רבוא כוסות אחרות, הם מותרות, לשמואל צ"ל שברייתא זו כר"ש וכדלהלן שר"ש מתיר את התערובת השניה, אמנם ר"ש מתיר אפי' בעבודת כוכבים, ושמואל סובר כמותו רק בשאר איסורים. או דנימא ששמואל סובר כר"א שאמר שפת שנאפתה בתנור שהוסק בקליפי ע"ז אסורה בהנאה, ואם נתערבה באחרות ואחרות כולם אסורות.

רימוני באדן שהם ממשות הדברים שאינם בטלים אוסרים בכל שהוא, שיטת ר"י שגם אם נפל מהתערובת הראשונה לתערובת אחרת כולם אסורים, ולר"ש אפי' נפל מהתערובת הראשונה לשלשה רימונים של התר (והיינו שניים חוץ מהאיסור) מותר.

ע"ד: איך שייך שטריפה תתערב באחרות, והרי אם לא ניכר שהיא טריפה מנלן שהיא טריפה - לרבי ינאי איירי שנקובת הקוץ שאינה נקובה לחלל והיא כשירה, נתערבה בדרוסת הזאב, (והתירוצים דלהלן סוברים שאפשר להכיר ביניהם, שחור מקוף הוא עגול, ושל זאב הוא משוך). ולר"ל איירי שנתערב בנפולה, דס"ל שאפי' עמדה צריך המתנה מעת לעת, ואם הלכה צריכה בדיקה, (והמ"ד האחרים סוברים שאם עמדה א"צ להמתין מעת לעת, ואם הלכה א"צ לבדוקה). ולרבי ירמיה איירי בשנתערב ולד טריפה, וכשיטת ר"א שולד טריפה פסול למזבח.

ע"ה: איזה מתנות יתן בקרבנות שנתערבו - קרבנות יחיד שנתערבו, או קרבנות ציבור שנתערבו, או שנתערב של יחיד בשל ציבור, לת"ק נותן ד' מתנות מכל קרבן, ואם נתן מתנה אחת מכל אחד יצא, ואם נתן שתי מתנות שהם ארבע מכולם יצא. אמנם כל זה שנתערבו הכוסות, אבל אם נבללו הדמים זה בזה נותן ד' מתנות לכולם יחד, דקסבר יש בילה, ואם נתן מתנה אחת לכולם יצא. ושיטת רבי רק אם יש במתנה שיעור לכל אחד מהקרבנות יצא. הגמ' שואלת שהרי רבי מביא את דברי ר"א שסובר אין שיעור להזאה, (ואף אם מעורב בזה חצי דם פסול כשר), והגמ' מתרצת שרבי לא סובר כמותו, או שאף שלהזאה אין שיעור, למתן דמים יש שיעור שצריך שיראה הדם לשני רוחות קרן המזבח.

ע"ה: דין בכור ותמורת בכור - בכור לב"ש בזמן הזה אע"פ שנפל בו מום אינו נאכל לנדה, ואינו נפדה לצאת לחולין, ואינו נשקל בליטרא אם הכהן מוכר את בשרו. ותמורת בכור דינה כבכור. ואם הקדיש הכהן

רק ו' דברים אינם בטלים, והם אגוזי פרך ורימוני באדן, וחביות סתומות, וחלפי תרדין, וקולחי כרוב, ודלעת יוונית, ור"ע מוסיף ככרות של בעל הבית, ודברים אלו אינם בטלים כשהם ערלה או כשהם כלאי הכרם.

שיטת ריו"ח שלר"מ רק דבר שאינו נמכר אלא במנין אינו בטל לר"מ, ושיטת ר"ל שכל דבר שנמכר במנין, אפי' מוכרים אותו גם שלא במנין, אינו בטל.

וא"כ לר"ל ניחא למה הבהמה לא בטילה ברוב, אבל לריו"ח קשה.

ע"ג הגמ' מיישבת שריו"ח סובר שהתנא של המשנה סובר כמו התנא דלהלן שסובר שהקציעות אינם בטלות. או שלריו"ח בעלי חיים חשיב ולא בטלי לכו"ע.

ליטרא קציעות תרומה שהניחם מעל קציעות חולין (בעיגול או חבית או כוורת), נחלקו בדין זה ר"מ ור"י בשיטת ר"א ורבי יהושע, לר"מ שיטת ר"א שהתחונות מצטרפות לבטל את התרומה, ולרבי יהושע רק העליונות מבטלות ומאה, ואלו שבשוליים מותרים בכל גוונא. ולר"י שיטת ר"א שעולה באחד ומאה, ולרבי יהושע אפי' בשלש מאד אינה בטילה דכל שדרכו לימנות לא בטיל. ואם הליטרא תרומה נמצא בשולי העיגול ואינו יודע באיזה מקום, לכו"ע בטילה דליתא לאיסורא בעיניה, כיון שנדרס תדבק באחרות מכל הצדדים.

ע"ג: למה לא אומרים בבהמות כל דפריש מרובא פריש - היכא שמוציא אחת מהבהמות לא שייך כל דפריש, כיון דהוי קבוע כמחצה על מחצה דמי, ואמנם מעיקר הדין היה אפשר לגרום להם שיזוזו ולומר כל דפריש מרובא פריש, אלא שיש לגזור שמא יקחו מהבהמות באופן ששייך קבוע. אבל אין לגזור שמא יקריבו ביחד רוב מהבהמות, דא"כ אם לקחו אחד יהיה כשר בדיעבד. ואין לגזור שיקחו רוב מהבהמות יחד, כיון שזה לא שייך דאי' לצמצם כיון שצריך לרדוף ולהשיג כל אחת.

רבא אומר שאחרי שרבנן אמרו שלא להקריב מהתערובת, אף **בדיעבד אינו מרצה**. והגמ' אומרת שזה למ"ד בעלי חיים נדחים, אבל למ"ד בעלי חיים אינם נדחים כשר בדיעבד, וכדמצינו שחטאת ועולה של עופות שנתערבו, אפי' אחת בריבוא, ימותו כולם, ומי"מ אם הכהן הקריבם בלי להמלך, אם הקריב כולם למעלה או כולם למטה חצי מהם כשרות, ואם הקריב אחת למטה ואחת למטה שניהם פסולות, ד"ל שהקריב את החטאת למעלה ואת העולה למטה. ולחנן המצרי אף אחר שחיטה אינו נדחה.

מתי תולים שנאבד האיסור

ע"ד. טבעת של ע"ז שנתערבה במאה טבעות של התר, ונפלה **אחת מהם לים הגדול**, לרב הותרו כולם, דתולים שנפלה הטבעת של האיסור. הגמ' מוכיחה מדין זבחים שנתערבו שאם מת אחת לא תולים שמת האיסור. והגמ' מעמידה את רב כשיטת ר"א שסובר שתולים שמת האיסור, ואמנם אף ר"א לא התיר אלא להקריב שתיים יחד שודאי אחד מהם מותר, וממילא אף לרב אינו מותר להנות אלא משתי טבעות יחד.

ולהלן (ע"ד): הגמ' מביאה שר"ל מתיר חביות שנתערבה בהם חבית תרומה אם נפלה אחת מהם לים המלח. והגמ' אומרת שהחידוש שם הוא שאפי' בתרומה שיש לה מתירין מותר, והחידוש בדברי רב הוא שאפי' בטבעת שאין נפילתה ניכרת מותר. ולרבה לא התיר ר"ל אלא בחבית שנפילתה ניכרת, אבל בתאנה לא, ולרב יוסף אף בתאנה התיר ר"ל, דכנפילתה כך עלייתה.

ביוצא, ואין בזה איסור הכנסת חולין לעזרה, כיון שלא הכניסו אלא נעשה חולין ע"י הפדיון.

דין תערובת באברי קרבנות

ע"ז. איברי חטאת שנתערבו באברי עולה, לר"א יתן הכל למעלה, ובשר החטאת יהיה כעצים שלא יכוון להקטרה, שהרי אסור להקטירו, דכתיב "ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח", לריח ניחוח אי אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשם עצים, ומהא דכתיב "תקריבו אותם לד' " לומד ר"א שדווקא זה אסור להעלותו גם לכבש, אבל דבר אחר רק למזבח אסור להעלותו אבל לכבש מותר. ולחכמים האברים יצאו לבית השריפה, דכתיב "אותם" ללמד שדברים אחרים אף לשם עצים אסור להעלות, וכן רבנן לומדים מ"אותם" מה שלמד ר"א.

שיטת ר"י שבאברי חטאת שנתערבו בעולה מודים רבנן שיקרבו, ואם נתערבו באברים של רובע ונרבע לא יקרבו, כיון שלא חזו, והמחלוקת היא היכא שנתערבו אברי עולה תמימה באברי עולה בעלת מום, שלר"א יקרבו וכאילו הם עצים, דאף דגם בעלת מום לא חזי (ולכא למימר דאירי בדוקין שבעין וכו"ע דס"ל שאם עלו לא ירדו, שהרי גם לר"ע אין להעלותם לכתחילה, ואם כבר עלו מותר להעלותם גם אם לא נתערבו), מ"מ לומדים מדכתיב "מום בם לא ירצו" שדווקא בעינייהו לא ירצו, אבל בתערובת ירצו, ומה שאמר ר"א רואה אני אף שיש דרשה, היינו לדבריהם דרבנן שלא דורשים מ"מ נקריבם כעצים כמו בשר חטאת שנתערב בעולה, ורבנן סוברים שבעלי מומין מאיסי משא"כ עולה וחטאת. ומ"מ בם לא ירצו" לומדים חכמים שאם עבר המום ירצו, (ור"א לומד דין זה מדכתיב בהם ולא בם, ולרבנן אין כזו דרשה).

ע"ז: אברים של תמימין שנתערבו באברים של בעלי מומין, לר"א כל אבר שקרב אחד ממנו מותר להקריב את השאר, וסובר רבי אלעזר שלא התיר ר"א אלא להקריב שתים שתים, אבל אחד אחד לא. ולחכמים אפי' קרבו כולם חוץ מאחד, יצא לבית השריפה.

דין דם שנתערב

ע"ח. דם שנתערב במים אם נפלו המים לתוך הדם, כשר אם יש בו מראית דם, ואם נפל הדם לתוך המים ראשון ראשון בטל. ולענין כיסוי גם בנפל הדם לתוך המים חייב בכיסוי, לפי שאין דיחוי במצוות.

דם שנתערב בין רואים אותו כאילו הוא מים.

דם שנתערב בדם בהמה או חיה, לת"ק רואים אותו כאילו הוא מים, ולר"י אין דם מבטל דם.

נתערב בדם פסול או בדם התמצית לת"ק ישפך לאמה, ומ"מ אם לא נמלך ונתן כשר, ור"א מכשיר. לרב זביד (ע"ט): נחלקו אם גוזרים גזירה במקדש או שחוששים להפסד קדשים, ולרב פפא לכו"ע גוזרים, ונחלקו אם מצוי שדם התמצית ירבה על דם הנפש, ולדבריו ר"א מכשיר רק בזה, ולא בתערובת של דם פסולים.

דיני ביטול ברוב ובנותן טעם

פיגול נותר וטמא שבללם יחד ואכלם, לר"ל פטור מפני שודאי מין אחד הוא יותר מהשני והשני בטל ברוב, דס"ל שאיסורים מבטלים זה את זה, וממילא הוי התראת ספק, וס"ל שהתראת ספק לא שמה התראה, ועוד ס"ל שנותן טעם אינו אסור מן התורה.

את הבכור לבדק הבית, ג"כ אסור לשוקלו בליטרא, דלא הקנה אלא מה שיש לו, ואין לפדותו כדי להתירו בגיזה ובעבודה ויהיה רווח להקדש, דרחמנא אמר "לא תפדה".

דין אשם שנתערב בשלמים, והבאת קדשים לבית הפסול

אשם שנתערב בשלמים לר"ש שניהם ישחטו בצפון, ויאכלו לפי החמור שבהם והיינו אשם שנאכל בעזרה לזכרי כהנה ליום ולילה, אבל לחכמים אין מביאים קדשים לבית הפסול שמא יבוא לידי נותר, אלא ירעו עד שיסתאבו וימכרו. אמנם אם נתערבו חתיכות הנאכלות ליום ולילה בחתיכות הנאכלות לשני ימים ולילה, אף לחכמים יאכלו כחמור שבהם, כיון דליכא תקנתא אחרית.

האם ר"ש מתיר לכתחילה להביא קדשים לבית הפסול- איתא בברייתא שאין לוקחים תרומה בדמי שביעית, מפני שממעט באכילת התרומה. ור"א רצה לומר שזה נכון גם לר"ש, דלא התיר ר"ש אלא כשכבר נתערבו, אבל לערב לכתחילה לא. אמנם אביי מוכיח שר"ש מתיר אפי' לכתחילה, ממה שמצינו שר"ש מתיר לקנות תרומה בכסף מעשר, (ות"ק אסור מפני שממעט באכילתה).

ע"ו. וממה שמצינו שר"ש מתיר לערב תבלינים של חולין ושל

תרומה בקדשים, אף שממעט באכילת התרומה, אין ראה שר"ש מתיר לכתחילה, ד"ל דשאני תבלין שחייב התרומה שלו הוא מדרבנן. (עוד מצינו שם בברייתא שמוותר לאכול קדשים צלויים שלוקים ומבושלים).

רב יוסף שאל למה לא מביאים ראה ממה שר"ש מתיר לבשל ירק של שביעית בשמן של תרומה, (ות"ק אסור כדי שלא יביאו קדשים לבית הפסול), ואין לומר דאירי בתרומת ירק דרבנן, דא"כ ליתני שנתערב ירק של תרומה בשמן של שביעית אבל שמן חייב בתרומה מדאורייתא. ואין לומר דאירי שכבר נתערב, דא"כ מאי טעמייהו דרבנן שאוסרים, שאף שבאשם שנתערב בשלמים חכמים אוסרים להקריב אף שכבר נתערב, שאני התם שיש תקנה ברעיה, אבל כאן אין תקנה. ורבינא מקשה שגם כאן יש תקנה שיסחוט את השמן, ורב יוסף עונה שע"י הסחיטה יש הפסד לפירות שביעית, ואם לא יסחט היטיב הרי עדיין נשאר שמן.

אביי מקשה על רבא ממה שמצינו שמצורע ספק מוסגר ספק מוחלט מביא אשם ולוג ואומר שאם הוא מוחלט הרי זה אשמו ולוגו, ואם אינו מוחלט זה שלמי נדבה, (ולא יביאו לאשם תלוי, דאשם מצורע בא מן הכבשים ואשם תלוי בא מן האילים), ואותו אשם טעון שחיטה בצפון ומתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונאכל ליום ולילה. ומבואר שמוותר לכתחילה להביא קדשים דאורייתא לבית הפסול שהרי שלמים נאכלים לשני ימים ולילה. והגמ' דוחה דשאני הכא שמוותר, כדי לתקן את הגברא. ומטעם זה ג"כ אף שבעלמא לר"ש אין מתנדבים שמן, כאן מותר.

ע"ו: מה יעשה בלוג שמן- מביא לוג שמן ואומר שאם לא

נתחייב קרבן מצורע יהא לנדבה, ויקמוץ מהשמן שמא הוא נדבה, ויזה שבע פעמים שמא הוא מצורע, וימלא את השמן שחסר שהרי לוג חסר פסול ואפשר למלא לפני היציקה, ויקטיר את הקומץ לשם עצים לפני ההזאות, (וכדאמר ר"א שאין האיסור אלא כשמקטיר לריח ניחוח), שאם יקטיר לשם הקטרה שירייו אסורים, ואם יקטיר אחרי ההזאה, הרי אין מקטירים קומץ היכא שהשירים חסרו בין הקמיצה להקטרה. וכיון שצריך לאכול את השירים, ואת השמן שהוסיף אחרי ההזאה והקמיצה יפדה בתוך העזרה, שהרי א"א לאוכלו כיון שלא קמץ עליו, ולהוציאו א"א שהרי הוא נפסל

שאינו מתכוון) ואח"כ יתן למטה, ולחכמים ישפך לאמה, ומ"מ אם נתן כשר.

פ. דמים הניתנים במתנה אחת שנתערבו זה בזה, יתנם במתנה אחת. ואם נתערבו דמים הניתנים מתן ד' זה בזה, ינתנו במתן ד'. ואם נתערבו מתן אחת במתן ד', לר"א יתנם מתן ד' כדי שלא יעבור על כל תגרע, אבל כל תוסף ליכא אלא כשהוא בפני עצמו, ולרבי יהושע אף כל תגרע ליכא אלא כשהוא בעצמו, ועוד שבנתנה עובר בידיים על כל תוסף, אבל על כל תגרע אינו עובר בידיים.

צלוחית של מי חטאת שנפלו לתוכה מים בשיעור כל שהוא-

לר"א יזה ב' הזאות, וחכמים פוסלים דס"ל יש בילה ויש בכל הזאה מן הכשרים ומן הפסולים ומ"מ הזאה צריכה שיעור ואין מצרפים הזאה שניה להשלים מה שחסר בראשונה.

ובשיטת ר"א נחלקו בגמ' - לר"ל איירי במזה שיעור ב' הזאות, ולר"ב ס"ל שהזאה א"צ שיעור, וצריך ב' הזאות משום קנס שלא ירויח מהתערובת. ולר"ב אשי ס"ל שאין בילה ולכן יזה ב' הזאות. הגמ' שואלת על ר"ל ממה שאמר רבי שלר"א הזאה א"צ שיעור, ויכול להזות חצי כשר וחצי פסול.

פ. הגמ' שואלת על דברי רב אשי דס"ל שלר"א אין בילה, ממה דאמר ר"א שאם נתערבו עליונים ותחתונים יתן למעלה ועלו לו, ואין חוששים שמא לא נתן למעלה אלא מהניתנים למטה. והגמ' מתרצת דאיירי שהרוב היה מהעליונים, ונתן למעלה יותר משיעור התחתונים, ולפי זה תחתונים לא עלו אלא לשייריים. וכן הסיפא שאמר ר"א שאם נתן למטה יחזור ויתן למעלה והתחתונים עלו לו, איירי כנ"ל, והתחתונים עלו לשם שייריים.

הגמ' שואלת על דברי רב אשי מהא דאיתא במתני' שאם נתן למעלה יכול לתת למטה לכו"ע שהרי גם של למעלה ניתנים שייריה למטה, ועלו לו בין של למעלה בין של למטה. והגמ' מתרצת שזה רק לרבנן, וקתני אלו ואלו עלו לו.

הגמ' שואלת על דברי רב אשי מהא דאיתא במתני' שאם נתערבו דמים הטעונים מתנה אחת, יתנם במתנה אחת, ואין חוששים שמא לא נתן משניהם. והגמ' מתרצת שנתערב שיעור של מתנה אחת במתנה אחת והכונה שיתן מתנה אחת בשביל כל אחד, ונמצא ששניהם במזבח, וכן מתן ד' במתן ד' היינו שיעור ד' מתנות.

פ"א. מסקנת הגמ' שמחלוקת ר"א וחכמים אינה בנבללו ב' הכוסות, אלא שנתערבו הכוסות זה בזה, ונחלקו אם שייך לומר רואים כאילו הוא מים או לא, ואמנם ר"א מכשיר גם בבלול וכגון שהרוב כשר ונתן במזבח שיעור בעלת מום ועוד, ורבנן חולקים רק בכוסות.

והא דאיתא בחלה שהעושה עיסה מחיטים ומאורז, אם יש בה טעם דגן אע"פ שרובה אורז, חייבת בחלה ואדם יוצא בה יד"ח בפסח, שאני התם שזה מין בשאינו מינו, אבל מין במינו בטל ברוב, וס"ל שאין רואים אותו כאילו הוא מינו.

ע"ח: הגמ' מביאה ראייה שמשערים מין במינו כמו מין בשאינו מינו, דאיתא במתני' שאם נתערב דם ביין רואים את היין כאילו הוא מים, ומבואר שמין במינו משערים כאילו לא היה מינו.

ועוד מצינו שאם הטבילו כלי טמא עם יין לבן או עם חלב, רואים אותם כאילו הם יין אדום, ואם נכנסו לתוכו מים בשיעור שהיו מזהים את מראה היין כשר, ואם לאו פסול, ומבואר שמשערים כאילו אינו מינו. ובברייתא איתא שזו שיטת ר"י, אבל לת"ק הולכים אחר הרוב. ונמצא שזו מחלוקת תנאים.

הגמ' שואלת סתירה בדברי ר"י מהא דנתן שאם הטביל כלי מלא מי חטאת, צריך שירבו מי המקוה על מי החטאת, ומבואר שלא משערים כאילו אינו מינו, (עוד איתא התם שאם יש בכלי רוק, כאילו לא טבל מפני שרוק הוא עב וחוצץ, ואם יש בכלי מי רגלים, רואים אותם כאילו הם מים וא"צ לבטלם ברוב).

ע"ט. אביי מתרץ שמה שאמר ר"י שרואים את היין הלבן כאילו הוא אדום זה מדברי רבו ר"ג, שמחמיר בביטול כמו שמצינו שהוא מחמיר במין במינו דס"ל שאין דם מבטל דם ואין רוק מבטל רוק ואין מי רגלים מבטלים מי רגלים.

רבא מתרץ שהמשנה של מי חטאת מדברת בדלי שתוכו טהור ורק גבו טמא, שמעיקר הדין מספיק שהמים יכנסו לתוכו כל דהו, ורבנן חששו שמא יחוס על המי חטאת ולא יטביל את שפת הכלי, וגזרו שגם תוכו צריך טבילה, וכיון שיש רוב לא גזרו.

כללי ביטול לדעת רבא - מין בשאינו מינו בטל אם אין בו בנותן טעם. מין במינו בטל ברוב. ודבר שיש חשיבות למראהו צריך שיתבטל המראה.

אם איסורים מבטלים זה את זה - שיטת ר"ל (ע"ח). שמבטלים, ולרבי אלעזר כשם שמצוות אינן מבטלות זה את זה, כמו שהיה הלל כורך מצה ומרור ביחד, כך איסורים אין מבטלים זה את זה.

ע"ט: שיטת ר"י שמין במינו לא בטל, ואיתא בברייתא שחרס של עבט של מי רגלים של זב וזבה, שכבסו ב' פעמים במים, טמא דעדיין לא פלטו מי הרגלים שבו, ובפעם השלישית טהור, אמנם אם נתן לתוכו מי רגלים של אדם טהור, לת"ק (והיינו ר"י) טמא, דמין במינו לא בטל, ולר"ב טהור בפעם השלישית. ואמנם אף לר"י פשתן שיש בו רוק של נדה, (לת"ק לח טמא ויבש טהור, ו) לר"י אף אם הרטיבו פעמים הרבה, טמא, דשאני רוק דקרייר נכנס בפשתן בחזקה וקשה להוציאו.

עוד בדיני דמים שנתערבו

דם תמימים שנתערב בדם בעלי מומין ישפך לאמה, ואם נתערב כוס של בעלי מומין בכוסות של תמימים, לר"א אם קרבה כוס אחת יקרבו כל הכוסות, ולחכמים אפי' קרבו כולם חוץ מאחת, תישפך לאמה. ואמר רבי אלעזר (פ.) שלא הכשיר ר"א אלא ליתנם שניים שניים, אבל אחד בפני עצמו לא. ואף שכבר נחלקו ר"א וחכמים באברים, כיון שכבר נזרק הדם הו"א שזה קל יותר מתערובת של הדם עצמו, קמ"ל.

דמים הניתנים למטה מחוט הסיקרא שנתערבו בדמים הניתנים למעלה, לר"א יתן למעלה (ויהיו התחתונים כמים כיון

לפרטים והערות נא להתקשר ל-052-7692282.
בין השעות 14:15 - 13:45, או 19:50 - 19:20.
ניתן להשיג במייל- A0527692282@gmail.com
ניתן לקבל גליון שבועי על דף היומי ומ"ב וקנין חכמה
במייל 9518479@gmail.com

יצא לאור עד כה: תמצית הש"ס א' (ברכות וסדר מועד). תמצית הש"ס ב' (נשים). תמצית הש"ס ג' (נזיקין). (ניתן להשיג גם על כל מסכת בנפרד). תמצית גפ"ת פסחים, יבמות, גיטין, ב"ב, ב"ב. תמצית תנ"ך, תמצית משנה ברורה חלקים א' ב', ותמצית ספרי מוסר, ותמצית ספרי הפץ חיים.
לפרטים - 0527692282